

Η αρχαιολογική και η ιστορική έρευνα έχουν εντοπίσει μετακινήσεις πληθυσμών στην Κρήτη που χρονολογούνται στην κρίσιμη περίοδο. Οι κατοικημένες παραλίες της Νότιας Κρήτης άρχισαν να εγκαταλείπονται γύρω στα 1200 π.Χ. (εποχή του Τρωικού πολέμου) χωρίς απαραίτητα η εγκατάλειψη να είναι αποτέλεσμα καταστροφής. Την ίδια ώρα, έρημα κέντρα της άλλοτε κραταιάς μινωικής εποχής ξεκίνησαν να κατοικούνται πάλι. Είναι η εποχή της σταδιακής κατάρρευσης των μυκηναϊκών κέντρων που όμως έφτανε στην Κρήτη ως απόηχος μακρινός.

Περίπου εβδομήντα χρόνια αργότερα, γύρω στα 1130, σημειώθηκε άφιξη ξένων μεταναστών, προσφύγων ίσως από τα πια ολοκληρωτικά κατεστραμμένα μυκηναϊκά κέντρα. Είτε οι παλιοί που ίσως εκδιώχθηκαν από τις εστίες τους είτε οι νεοφερμένοι, ίδρυσαν νέους οικισμούς σε ορεινές και απομονωμένες τοποθεσίες στο ανατολικό τμήμα της Κεντρικής Κρήτης (Καβούσι, ακρόπολη Γόρτυνας κ.λπ.). Ταυτόχρονα, η ντόπια παραγωγή και αρχιτεκτονική δέχτηκε ξένα στοιχεία, ενώ στο νησί βρέθηκαν πόρπες και περόνες με προέλευση την Αδριατική και δαχτυλίδια ή σκουλαρίκια με τεχνοτροπία Κεντρικής Ευρώπης. Κατά την αρχαιολόγο Μαρία Θεοχάρη, ο εμπορικός δρόμος που ακολούθησαν τα προϊόντα αυτά για φτάσουν ως την Κρήτη, περνά από τη Στερεά Ελλάδα.

Ως τα 1000 π.Χ., η αλλαγή είχε ολοκληρωθεί.

(τελευταία επεξεργασία, 28 Ιουνίου 2021)